

סיפור שיבה לחיק היהדות

מספר אלפן חדת - אנ"ש

דפולין

סיפור שיבה לחיק היהדות

ליד העיר לובלין בארץ פולניה הייתה עיירה אחת בשם נליינצ'וב, עיירה זו התפרסמה בכל גלילות פולניה בשל היותה מקום מרפא והבראה לאנשים חולים שונים יקב מרחצאותיה ומעינותיה החמים שנתברכה בהם. מימי המעינות היו סמיכים כעין רפוש וטיט והכילו בקרבם גפרית וחמר מינרלי מיחד אשר בכחם לרפאות מחלות קשות. לעיירה זו נהרו מכל קצוי הארץ אלפים ורבות חולים למטרות רפוי. העיירה נמצאה באזור הררי מקפת יערות גדולות דבר שמשך לשם רבים למטרות נפש ומרגוע. לפני יותר מתשעים שנה נמצאה בנליינצ'וב קהלה יהודית קטנה בת ארבעים משפחות ובתוכם גם בעל הספור הזה שהתפרנס אז ממכירת סחורות שונים וגם משקאות קלים, בין יהודי העיירה היה איש אחד זדוע בשם ישראל מאיר - מקור פרנסתו היה מקצוע הפחחות אשר התמחה בה היטב והיה בעל מקצוע מאומן - מלאכתו הייתה מרפאת בעקר בעשיית גגות מפחונים ותקונים. לרגל עבודתו היה רגיל לעתים תכופות לערוך נסיעות לכפרים שבסביבות העיירה כדי לתקן גגותיהם הרעועים או להחליפם בחדשים. מקצוע זה הכניס לו רווחים גדולים ופרנס את בני משפחתו בכבוד, ובמוכן הגשמי היה נחשב לבעל בית מכבד כשאר בעלי בתים.

אך לא כן היה ישראל מאיר זה במצב הרוחני, מצב יהדותו הייתה בשפל המדרגה רוח אמונתו הלכה ונתרופפה אצלו ונשארה על קצה המזלג ומסעותיו התכופות לכפרים הם בעקר היו בעוכריו, כי רב זמנו היה צריך להיות מערב בין הגויים בני הכפרים, ובהיותו תדיר במחצתם למד ממעשיהם המקלקלים והמשחתיים, והתרגל לחייהם המגשמים והבהמיים של הגויים הכפריים, וכך התנדד עמהם עד כי הרגיל עצמו לבלות אתם יחד באחווה ורעות מבלי משים לב שהוא יהודי, ולאט לאט החל לשפח מקור מחצבתו היהודי, ומדחי אל דחי התחיל להדרדר לעמקי תהום אל עברי פי פחת, עד אשר הוריד את מסוה הבושה מעל פניו והרהיב עז בנפשו לטייל ולשחק עם נכריות... רחמנא לצלן, ומוכן שבכך נפסקו קשריו לחלוטין עם יהודי העיירה. שמועותיו הרעות של ישראל מאיר הפחח על דבר דרכיו העקלקלות והתנהגותו המבישה הצמיחו כנפים והגיעו לאזניהם של תושבי העיירה, וביותר הכו גלים אצל יהודי המקום אשר נדהמו למשמע אזנם ולא יכלו

לְהַשְׁלִים עִם הָעֶסֶק בִּישׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַפְּחָח אֲשֶׁר בְּתוֹר יְהוּדֵי
 מִהַעֲנִיָּה עֲשֵׂה רֶשֶׁם מְזַעֵזַע עַל תּוֹשְׁבֵי הָעֵינָה וְהַמִּיט קָלוֹן וְחֶרְפָּה עַל כָּל
 הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּהַכְתִּימוֹ אֶת שְׁמֵם וְגֵרֶם לָהֶם עֵגוּם וְצַעַר רַב מְזֵה וְאִף
 בְּזִיוֹן גָּדוֹל בְּעֵינֵי הַתּוֹשְׁבִים הַנִּכְרִים אֲשֶׁר בָּלְאוּ הֵכִי הָיוּ לְלַעַג וּלְקַלְס
 בְּעֵינֵיהֶם, מִכָּל שָׁכֵן אַחֲרֵי מִקְרָה מַעְצִיב זֶה שֶׁסָּפַק חֹמֶר בְּיָדָם בְּמֵה
 לְהַתְקַלֵּס מִיְהוּדֵי הָעֵינָה, אֲדָּךְ מֵה יִכְלוּ קִמֶץ הַיְהוּדִים לַעֲשׂוֹת עִם בֵּר נֶשׁ
 כְּזֵה, הַרְוִידֶף אַחֵר בְּצַע תְּאֻזְתּוֹ וּמוֹכֵן לְהַפְקִיר נַפְשׁוֹ וְנִשְׁמָתוֹ וּכְבוֹד אַבּוֹתָיו
 וּכְבוֹד חַיָּיו עֲבוּר חַיֵּי הוֹלְלוֹת וְתַעֲנוּגִים מִדְּמִים, מִבְּלִי לְהַתְחַשֵּׁב כָּלֵל בְּרַגְשֵׁי
 אֲחֵיו הַיְהוּדִים הַנְּאֻנְחִים מְרָה עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹלִל לָהֶם וְדוּוּיֵי לֵב וְרוּוּיֵי יָגוֹן
 הַכְּרָחוּ לְבַלְעַ גְּלוּלָה מְרָה זֹו וּלְהַשְׁאִיר בְּעֵמֶק נַפְשָׁם כְּאֵב עָצוּם וְעֲצוּר עַל
 אַבְדָּן נִשְׁמַת יְהוּדֵי בְּקֶרֶב הַגּוֹיִים, וַיִּמְעַצְמַת הַתְּדַהֲמָה וְהַדְּכָאוֹן אֲשֶׁר הִכּוּ,
 לֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בָּהֶם לְאַזֹּר עֹז וְאִמְץ בְּכַדִּי לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיו וּלְהַחְזִירוֹ
 לְמוֹטָב, וַיַּעַן שְׁגָם בְּעֵינֵיהֶם הָיָה נִרְאָה כְּמִיֶּאֱשׁ וּכְכֹלִי לֹא יִצְלַח מִלְּהַשִּׁיבוֹ
 עַל תְּקוּנוֹ וּמְכוּנוֹ, לָכֵן הַשְׁלִימוֹ עִם הַמָּצָב הַזֶּה.
 לְיִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַפְּחָח הָיָה בֵּן בְּשֵׁם "לֵיִיבֵל", הַבֵּן הַזֶּה כְּמוֹכֵן הָיָה מְאֹד
 מְזֻנָח בְּחֻנוּכוֹ, וּמְכִיִּן שְׁאֲבִיו לֹא הִשְׁגִּיחַ אִף עַל עֲצָמוֹ וְהַמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ
 הַמְּכַלְעִים, מִמִּילָא לֹא שָׁם לְבוֹ לְדָאָג לְמַעַן חֲנוּף וְהַדְרָכַת בְּנוֹ בְּדַרְךְ הַטּוֹבָה
 וְהַיִּשְׁרָה, וּבְנִסְבוֹת כְּאֵלוֹ מֵה יַעֲשֶׂה הַבֵּן וְלֹא יִחְטָא, וְעַל כֵּן גַּם לֵיִיבֵל זֶה
 הִלְךְ אַחֲרֵי שְׂרִירוֹת לְבוֹ וְתַאֲזוֹת נַפְשׁוֹ וְהַחֵל לְרַדֵּף אַחֵר חַיֵּי הַפְּקֹר וְהוֹלְלוֹת
 וּמִצָּא מִיֵּן אֶת מִינּוֹ לְהַתְרוּעֵעַ עִם חֲבֵרִים רְעִים כְּמוֹתוֹ רִיקִים וּפּוֹחֲזִים
 מִבְּנֵי הָעֵינָה וְאֵתֶם יַחַד בָּלְהָ אֶת רַב זְמָנוֹ.
 כְּמוֹכֵן שֶׁהַתְּנַהֲגוּתָם וּמַעֲשֵׂיהֶם הָיוּ לְמוֹרַת רוּחַ לְכָל יְהוּדֵי הָעֵינָה, כִּדְ חַי
 לֵיִיבֵל בְּצוֹתָא עִם חֲבוּרָה סוֹרְרָה מִימֵי יְלָדוּתוֹ עַד שֶׁהַחֵל לְהַתְבַּגֵּר וּלְהַגִּיעַ
 כְּבָר לְפָרֶק שְׁנוֹתָיו שָׁבוּ הָיָה צָרִיךְ לְחַשֵּׁב עַל הַתְּכַלִּית לְבָנוֹת בֵּית וּלְשֵׂא
 אִשָּׁה וּלְהַקִּים מִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל כְּדַרְךְ כָּל הָאָדָם.
 וְהֵנָּה אָבִיו יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַפְּחָח בְּיָדְעוֹ הֵיטֵב אֲמַתּוֹ שֶׁל דְּבָר אֵיךְ הוּא מְבַזֵּה
 וּמְאוּס בְּעֵינֵי יְהוּדֵי הַקְּהֵלָה בְּשֵׁל הַתְּנַהֲגוּתוֹ הַמְּחַפֵּירָה וְגַם יָדוּעַ הוּא
 לְשִׁמְצָה בְּקֶרֶב שְׂאֵר יְהוּדֵי הַסְּבִיבָה, יָדַע נְאֻמָּנָה שְׂאִין אִישׁ מֵהֶם חוֹלֵם
 לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתּוֹ אֵיזָה מַחְשָׁבַת פְּגוּל לְבוֹא אֵתוֹ בְּמַגֵּעַ, וּמֵה גַם לְהִיּוֹת
 מַחְתָּן עִמוֹ, בְּעוֹד שְׁגָם בְּנוֹ הַ"תְּכַשִּׁיט" בְּעֲצָמוֹ נִתְפָּרֶסֶם בְּמַעֲלָלוֹ. וּמִי יִרְצֶה
 לְמַסֵּר בְּתוֹ בְּיָדִים כְּאֵלוֹ, וּבְכֵן קִנֵּן בְּלְבוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַפְּחָח דְּאָגָה
 עֲמָקָה וּרְצִינִית נִכַח הַמָּצָב הַמְּבִישׁ הַזֶּה שְׁנוֹצֵר סְבִיב גוֹרֵל עֲתִידוֹ שֶׁל בְּנוֹ
 לֵיִיבֵל בְּאִין פְּנִיָה יָמִין וּשְׂמָאל. וְנִשְׂאֵר נְבוּדֶף וְנִדְהֶם מְאֹד בְּהִנְכַח לוֹ בְּמוֹ
 עֵינָיו שְׂכָאן הַגִּיעַ לְמְבוֹא סְתוּם אֲשֶׁר נִצְבַת לְפָנָיו חוֹמַת בְּרָזֵל גְּבוּהָה בְּעִנְיָה
 רְצִינִית שְׂאִין לְפִתְרָה עַל נִקְלָה, וְכֹל הַ"עֲתִיד" שֶׁל בְּנוֹ מְנַחִים עַל כֵּף
 הַמְּאֻזְנִים וְתִלּוּיִים בְּחוּט הַשְּׁעָרָה.

בְּרַם יִשְׂרָאֵל מֵאִיר זֶה עִם כָּל הַתְּלַבְטִיּוֹתֵיו הַמְּפַתְלוֹת וְהַמְּבוֹכוֹת, לֹא אַבְד
 עֲדוֹן עֲשֵׁתוֹנוֹתָיו וְרַעִיוֹנוֹתָיו וּלְאֵט לְאֵט הַתְּאוּשֵׁשׁ וְהַתְּעוּדָד וְהַתִּיר עֲצָמוֹ
 מִכְּבָלָיו הַנִּפְתָּלִים, כִּי הִרְגֵּל חַיָּיו הַמְּפַקְרִים הַכְּשִׁירוּהוּ כְּבָר לְכָל צַעַד הַגְּרוּעַ
 בְּיוֹתֵר וּלְמַדּוּהוֹ הֵיטֵב מֵה לַעֲשׂוֹת בְּנִדּוֹן זֶה, וְעַד מְהֵרָה צָצָה וְצָפָה כְּבָר עַל
 מַחְשַׁבְתּוֹ רַעִיוֹן נוֹעֵז בַּל יִשְׁעַר, (אֲשֶׁר רַק לְאֻנְשִׁים מְסוּגוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵאִיר שְׁפָנוּ עֵרֶף לְדַת יְהוּדִים
 אֲפֹשֶׁר לְבַצֵּץ בְּמַחֶם מַחְשָׁבוֹת מַעִין אֵלֹה) לְהַמְצִאת פְּתָרוֹן תְּמִידִי בְּהַמְרַת דַּת בְּנוֹ

והעברתו לאמונה אחרת, ואת אשר לא הספיק הוא בעצמו להשלים פרק זה במסכת חיינו הקלוקלים, חשב להשלימה על ידי בנו במסוה של הצלתו.

ויתכן מאד ששקל במאזני רעיונותיו גם האפשרות לשוב ולחזר לחיק היהדות, ובכך היה פותר בקלות את כל בעיותיו בדרך הישר והרצוי והנכון, ובלי ספק היה מציל בדרך זו את עצמו ואת בנו ואת כל דורותיו ואף כבוד אבותיו, והכל בדרך של כבוד והגיון אנושי, כפיאה ליהודי תועה אשר שם ישראל עליו וה' אלקיו עמו בכל קצות דרכיו, ואין דבר נמנע ממנו להקרא שוב יהודי ככל יתר היהודים, אולם דמיונו ומעשי תעתועיו הטעו אותו לחשב, כי הדרך חזרה למקור יהדותו אטומה וסגורה לחלוטין בפניו כך שאין עוד תקווה לפניו לשוב לחיק אבותיו, אחר שהזדקן כבר בהרגל מעשיו כל כך עד שאינו רואה אפשרות ודרך להפריד מהם, וכאלו חיינו תלויים בהם.

(כי כך דרכו של הבעל דבר להכביד על החוטא ולחסם בפניו דרכי התשובה במקשולים ואבני נגף בכדי ליאשו לגמרי מעשות תשובה). לבעבור זה תקף אותו מין יאוש פנימי אשר דחף אותו על כרחו לדרכי חלקלקות באין מעצור, וכך נוצר במחשבתו הרעיון הנואש הזה כצעד ראשון לפתרון בעינת בנו. ובכן קרא ישראל מאיר הפחח לבנו לייבל ויאמר לו: שמע בני היטב לאשר אמר לך. אתה הגעת כבר לגיל אשר בו בחורים כמוך מתחנתנים ומקימים בית ומשפחה, אבל הנך יודע שכלם מכירים אותי היטב ויודעים את מעשי ומפרסם אני יותר מדי, לזאת צריך אתה להבין כבר מעצמך כי אין לנו שום מקום ומעמד בין היהודים אשר אנחנו כצנינים בעיניהם, וממילא גם אין לך שום סבויים לקחת מהם אשה ולבנות לך בית בתוכם. ואם פן מה יהיה התכלית ממך הלא תשאיר גלמוד וערירי כל ימך ולא תשאיר זכר אחריך לנצח? וכך החל לתאר לפניו את גורל עתידו בתמונות שחורות ועגומות, כדי שישפיע מדבריו לקבל עצתו ולהגשים רעיונו, מבלי להשאיר בלב בנו שום מקום לחשש ולהסס על התמורה הנוראה שיחולל צעדו זה בחייו הפרטיים והאישיים, ובדבריו המשכנעים הכשיר את הקרקע לגביו שיוכל לדבר אתו ברורות ולגלות לו סוד הרעיון הקמוס אתו, ולב בנו בל יתפלץ לשמע אזניו הצעה נוראה כזו מאביו בעצמו, וכך המשיך ישראל מאיר את דבריו באמרו לבנו: דע לך בני, כי גורל חייך נתון בידיך, אמנם זה תלוי הרבה בעצה אחת שיש לי עבורך, אשר בזה תוכל אתה בעצמך לחרץ גורל החיים בדרךך לעתיד, ובאם תקבלה בחיוב, כאשר מצבך הנוכחי מחייב זאת, אז יוסר מעליך חרפת חייך ותגיע לחיים מאשרים בעשר בשלוח וכבוד, לכן אל תחשב הרבה על הדבר הזה, רק שמע בקולי לאשר איעצך בני. בין ידידי ומכרי מתושבי הכפרים יש לי ידיד משבע אפר עשיר אחד, ולו בת אחת, שלדעתי היא מתאימה מאד כבת זוג בשבילך, וגם אביה בעצמו ישמח מאד על הצעה זו, ובחפץ לב יתרצה ליתת לך את בתו באשר הוא ידידי ומכירי הטוב. ושם לא תדע שום מחסור כי הוא עשיר למדי וביתו מלא מכל טוב ובכך תהנה מחיי עשר, אבל עליך לדעת, שכדי לרכוש את בתו ועשרו של האפר, תהא מכרח מקדם להמיר דתך ולהשתמד, ואז הנך מאשר לעולם במחצתו של אותו אפר ורק בדרך זו תוכל לעשות תכלית

בחיים, ואל יפלא בעיניך, מה שאני אומר לך זאת וכש'לעצמי לא עשיתי כזאת, תדע שגם אני בעצמי הייתי עושה כמוך אולם אני זקנתי כבר, ומבחינת הפדאיות אינו משתלם לי לעשות כדבר הזה, אבל אתה, דרך אחרת אין לך, ומי ידאג בשביל עתידך אם לא אני, על כן בתור אב רחמן הנני מניעך לך שכל תחשב אחרת, רק עשה כמו שאמרתי. לייבל זה, בשמעו בחרדה את כל דברי אביו הנאמרים אליו כדבר איש אל בנו הדואג את עתידו הבין מיד הדברים כהויתו, ונתחנן לו ברורות לגבי מבוכותיו ובעיותיו העתידים להוות מכשול רציני בדרך לחייו העצמאיים וכלי שום הסוס הסיק מסקנתו בהחלטיות לקבל הצעת אביו. ובהיותו צעיר לימים וחסר הדרך והנוף, לא השכיל עדין להבחין מה טמון בחבה של עצת אביו, אשר בהגשימו אותה מכרית הוא את עצמו ונשמתו לצמיתות מעם הנצחי, ובמו ידיו מנתק שלשלת אבותיו של אלפי דורות שמסרו נפשם להמשך דורותיהם עד דורו של משיח, ובכך, הוא עצמו חורץ גורלו לכליון ואבדון עולמי רחמנא לצלן, ומהעדר רגש ההבחנה "הפעל יוצא" מצעדו זה, לא שם לבו להתבונן ולהתעמק בטיב הצעת אביו, רק נוצצו והבריקו לנגד עיניו כספו וזהבו ובתו של אותו אכר עשיר אשר הבטיח לו אביו ותאר בפניו החיים המאשרים במחצתם. וילך הבחור לייבל ויעש כדבר אביו ובצעדים בטוחים התכונן עצמו לקראת פעלת "המרת הדת" אבל בסוד כמוס, ואף לחבריו לא גלה זממו ותכניתו לעתיד, ובהודיעו לכמרים חפצו ורצונו, מיד קבלוהו בזרועות פתוחות והכניסוהו למנזר תחת משמר אשר השגיחו עליו בעין פקוחה לבל יתחרט או ישפיעו עליו מהחוץ, ולייבל זה נשאר שם סגור ומסגר בלי שום קשר עם העולם החיצון.

בין יהודי העירה נלייצוב היו גם אנשים הנמנים עם חסידי ברסלב ביניהם היה חסיד אחד אשר התפרסם אחר כך בשם הרה"ח רבי יצחק

ברייטר מוארשא הי"ד (כי עבר לגור במשך הזמן בורשא עיר הבירה של פולניה כפאר יספר לקטן, והוא היה מחשובי חסידי ברסלב אשר הפיץ בכל גלילות פולניה תורת מוהר"ן זצוק"ל ולמד והרביץ ברבים חסידות ברסלב, ועל ידו נתקברו לדעת רבנו ז"ל מאות אנשים מהם רבנים דינים לומדים מפלגים וכו' וכו', וסתם אנשים פשוטים וסוחרים ובעלי מלאכה אשר שמעו ממנו דברי אלקים חיים ושאבו עזוד וחזוק מלהב דבוריו שיצאו מפיו במתק שפתים, כי היה בעל כשרון נפלא בכליל המעלות ומחנן בפה מפיק מרגליות, ומלבד זאת גם היה ממארי דחשבנה ובעל מעשים לזכות את הרבים בתורה ועבודת ה', והוא בעצמו היה שוקד על התורה ועל העבודה באמנה ובטהור ותמימות ופשיטות ובגראת ה' טהורה וכו' ואין כאן המקום להאריך בפרטי מעלותיו ותקפו וגבורתו בעולמם של חסידי ברסלב ומסירות נפשו עבור עסקי רבנו ז"ל, ועוד חיים אתנו תלמידיו מזקני אנשי שלומנו לארץ ימים ושנים המספרים נפלאות מעשיו...

יום אחד עלה ברעיונותיו של ה"ר יצחק ברייטער הנ"ל לחטוף שיחה עם ישראל מאיר הפחח, ולנסות הפעם להשיבו מדרך התועה לדרך אבותיו, כי נכמרו רחמיו מאד על נפש יהודי כמוהו שתעזב את העולם חלילה מתוך חנייה "הגוי", לכלי לשוב על עקבות אבותיו ולמות כיהודי פשר כמוהם, אך איך יתכן לקבוע פגישה עם ברנש הזה המבלה ימיו ויליותיו אצל הנכרים הכפרים ומשתמט עצמו מלהתראות עם אחיו היהודים, על כן הביע משאלתו וחיפצו לפני יהודי העירה ובקש מהם שיעמדו לעזרתו לחפש כל מיני עצות ותחבולות ובלבד שיוכל להפגש אתו. הם בשמעם את דבריו הביטו עליו בתמהון גדול כאלו עומד לפניהם אחד שהקיץ מתוך חלומו ואינו יודע כלל מה ארע. ומה טיבו של ישראל מאיר הפחח, ומתוך רגש של בטחון לרעיונו המוזר הזה התחילו לצחק בלעג על חלומותיו ועל דבריו באמרם לו: רבי יצחק, כלך לך מדרך "לא דרך" זו, האם יש את נפשך להעשות ללעג ולקלס בפי הבריות ולהיות כמזחק בעיניהם, וכי יש עוד תקוה לבעל העברה הזקן הזה שייטיב מעשיו אשר אתה חושב עליו להחזירו אל חיק היהדות, הלא טוב לך לסלק רעיונותיך ומחשבותיך ממנו ולא יהיה לריק עמלך ויגיעך, ובדברים מעין אלו נסו לשכנעו כי יסיח דעתו לגמרי מכל הרעיון הזה. אמנם ה"ר יצחק ברייטער, אחרי שקול דעתו הנבונה בחשובים החיוביים והשליילים שבדרך כבר הייתה החלטתו נחושה להכנס בעיני הקורה ויהי מה, ובכן לא נתפעל במדבריהם כלל וכלל, והם לא נדעו כי רוח אחרת הייתה בו עקב היותו חסיד ברסלב בכל לבו ונפשו ונדע היטב מספרי מוהר"ן ז"ל שאין שום יאוש בעולם כלל, ונשמה יהודית אינה נדחת לגמרי, כי אפלו בשאול תחתיות ומתחתיו רחמנא לצלן גם שם נמצא השם יתברך לכל דורשיו וחושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, ונקדת האמונה הקדושה המשרשת בלב היהודי אינה נכבית לעולם רק צריכים רוח תורה ויראה כדי לגשב ולנפח נחלת האמונה. ובהנה דברים נפלאים הרבה המובאים בספריו הקדושים של רבנו ז"ל. וגם מבאר בלקוטי מוהר"ן (סי' לג) דברי הירושלמי (תענית פ"א) אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו

בכרף גדול של רומי וכו', הינו אפלו במקום שהיא מלאה גלולים ועבודה זרה ושם מדור הקלפות, גם שם נמצא אלקותו יתברך ומשם אפטר לדבק את עצמו בו יתברך ולשוב אליו בתשובה שלמה (עיי עוד שם בח"ב סי' י"ב מה שמפרש בזה). ובכן בכח חזק אמונתו והרגשתו כי דברים עקרוניים הללו סובבים והולכים גם על אנשים מסוגו של ישראל מאיר הפחח, הצת בקרבו של ה"ר יצחק ברייטער זיק של תקנה ובטחון כי יצליחהו ה' במעשיו להציל נשמה נדחת ולהשיבה אל אביה שבשמים, רק בדבר אחד התלבט קשות איד: יוצר המנע הזה עם הפגישה הגורלית, ועל כן חפס דרכים ואמצעים והתלבט למען יוכל להגשים מטרה זו.

והנה באחד הימים אחרי מאמצים מרבים, עלתה סוף כל סוף בידו של הרב יצחק ברייטער להשיג מטרתו הנכספת המיחלת לפגש את ישראל מאיר הפחח, אשר תוך כדי עבודת הפחחות שלו אקלע פעם לבית יהודי לצדק תקון, וכך נתדע לרבי יצחק מקום המצאו ונוצר המנע אתו וחסף שיחה עמו על דא ועל הא בענינים שונים ובזהירות רבה שלא רגיש פגנתו העקרת המסתרת מאחורי דבריו, עד שמענין לענין העביר ברב תבונתו ושקול דעתו לגאול שיחותיו על פסי ענינים רוחניים, ובקשר רפזם על נושא "האמונה והיהדות" ושם התלהב רבי יצחק באש דת האמונה הקדושה ובאוצר המאמרים המלהיבים של חסידות ברסקלב, ובכח דבורו והשפעתו גלה לו דברים טמירים ונעלמים החבויים בגופו של יהודי, וכן מעלת רוממות הנשמה אשר מכפא הפבוד חצבה, והיא עצם חלק אלוקי ממעל אשר נאלצה פבכול מאתו יתברך המאציל כל הברואים, כי חלק ה' עמו, ואין קץ לרב טוב הצפון לנשמות ישראל לעתיד בעולם הבא, להתענג ולחזות בנעם ה' ולהנות מזיו השכינה וכו' וכו', ובתוך להט דבריו התחיל להוכיחו במקל נעם איד הרחיק לכת בכסילות שקלו ובעבירת מעשיו, ואיד השליד עצמו מאגרא רמה לבריא עמיקתא והגיע לדיוטא התחוננה עד כדי אבדן חיוו וכריתת נפשו מחיים הנצחיים וכן המשליד במתק שפתיו לשכנעו לעזב דרכו הרע והמשחת, וישליד כל חטאיו אחרי גוון לשכח כל העבר, ויפתח פרק חדש בתולדות חיוו אשר יש לו עוד לחיות על פני האדמה, ולאט לאט התחילו דבריו הנוקבים ויורדים עד התהום ויחזקו את לב האבן של ישראל מאיר עד שנתרף לגמרי קשיות ערפו, ואז התחיל להתפנח משכרות חמדת הגלום העולם ונפקחו עיניו שכלו להסתכל באמת ובכנות על כל הנעשה אתו, ולאיה תהום התדרדר בהתנכרו לאחיו היהודים ונתוק נשמתו ממקור החיים והפקרת חיוו וכבוד אבותיו עבור בצע תאוותי המדמיות, וכך החל להרגיש מועקת מצפון לבבו ומוסר פליותיו עד שהתפרץ בבכי גדול והזיל דמעות שליש על ימיו וישותתו שעברו בחשף.

רבי יצחק בראתו שדבריו חדרו לתוך מעמקי לבו של ישראל מאיר, ופעלו פעלתם הרצויה להצית בקרבו היק וניצוץ היהודי, ולחולל מהפכה גדולה בנבכי נפשו עד שתקפוהו רגשי חרטה עזים ואמתיים על כל עברו המכער, החל להראות לו פנים מאירות ומסבירות ברוח אבהית ורחומאית, ולדבר על לבו דברי חן ושכל לרבי יצחק המותישבים על הלב בשבעה משיבי טעם, והפיח בו רוח חיים חדשה, ועודדו וחיזקו ואמצו לעבר לגמרי על פסים אחרים ולהתחיל לנהל חיים חדשים כאלו היום נולד ואין לו שום קשר כלל עם העבר, ואדרבה אם יזכה לשוב תשובה מאהבה אזי כל חטאיו יתהפכו לזכיות ויתעלה לדרגה גבוהה מאד מאד, כי במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ובאופן כזה ישיג שלמותו ויקנה עולמו הנצחי.

וכן הצליח רבי יצחק להחזירו למוטב ולהכניסו שוב לחיק היהדות, והנפד לאיש אחר לגמרי ליהודי פשר להפליא שומר תורה ומדקדק במצוות קלות בפחמורות וגדל זקן ופאות ככל אחיו היהודים ונעשה בעל תשובה גמור. וכל הערה התנחפה לפניו בדרך ארץ ובכנוי של כבוד "רבי ישראל מאיר", ובכל נימי נפשו ולבבו נתקשר לרבי יצחק כאוהב דבק מאז ולא סר מדבריו ימיו וישמאל, וכן נתקרב על ידו לחסידות ברסקלב ובצמאון רב שנתה דבריו הקדושים של מוהר"ן זצוק"ל אשר משם שאב עדידו נחם ומרגוע לנפשו השוקקה לתקן את העבר ולהתעלות בתשובה שלמה קראוי, וזכה יותר מעשר פעמים לנסע על ראש השנה לעיר אומן ברוסקה מקום ציונו הקדוש של רבנו ז"ל מברסקלב, ולא זו בלבד אלא אף גם זכה וזכה את הרבים בזה שלקח אתו בנסיעתו לאומן עוד חסידים על חשבונו והוצאתו, ושכר למטרה זו קרון מיחד אשר נתפרסם אחר כך בשם "דער ברסקלבר וואנעו" [הקרון הברסקלבי].

ולא היה קץ לאשרו וגבול לשמחתו על שזכה לשוב למקור מחצבתו ודרכי אבותיו ולחסות בצל כנפי אדמו"ר זצוק"ל ולהנות מאורו הגדול והקדוש, ותמיד היה רגיל לרקד לפניו ולכרכר בכל עז והתלהבות ושמחה עצומה תוך נתינת שבח והודאה לאביו שבשמים ששפר חלקו ונורלו להבדילו מן התועים ולא נתנו להטמע בין העפויים והחזירו תחת כנפי השכינה, אבל לפסגת שמחתו ושיא חדותו הגיע בליל שבת קדש שאז נחה עליו הרוח והנפש ותרף ונתפרצה השמחה לחוץ בלי מצרים וגבולים, וברב להט שמחתו יצא במחול וברקודו הנלהב אחו באיה פסא ורקד. כי כל כך אפפה אותו השמחה האצורה בלבו כאש יוקדת עד שלבו נשא את רגליו לרקד ולהביע עז שמחתו בכל צורה ואפן שתהיה אפלו עם פסא, ועבדא זאת נתגלה מסבה זו, כאמור (בראש הספור) היתה הערה נלנצ'וב מקום מרפא והבראה, ובין המבקרים היו גם רבנים ואדמו"רים מפרסמים, וארע שפעם אחת התאכסן אחד האדמו"רים עם חסידיו בשכנותו של רבי ישראל מאיר, ובהגיע ליל שבת קדש ערף כמנהגו רקודיו העליונים, וזה הפריע מאד לחסידים בעת עריכת השלחן של רבם, ובכן באו לבקשו שלא יעורר רעש ולא יפריע להם, אבל הוא בשלו, רוקד וזוהל בדבקות רבה ואינו שם לב להם, והם דפקו בחזקה על דלתו וחלונו והוא אינו שומע כלל רק ממשיך לרקד ביותר התלהבות ובהתפשוות הגשמיות, ואז נתודע ברבים מרקודיו הנלהבים בליל שבת קדש. ודבר מענין מצונו בעל הספור הזה שהוא בעצמו היה לו בערה זו חנות גלנטריה ובימי הקיץ הלוהטים מכר גם כן משקאות קרים למבקרי הערה לשם הבראה ונפש, ופעם אחת בא רבי ישראל מאיר קנה אצלו כוס סודה, וכשגמר לשנות הזמין אצלו כוס שני, אולם לפני שתיתו נשאר עומד שקוע במחשבתו, ושאל אותו בעל החנות, מה קרה לך ומדוע אינך שותה? ענה ואמר לו רבי ישראל מאיר, אגיד לך סבת הדבר על מה אני מהסס לשנות כוס השני, היות ובברכתי על כוס הראשון לא התפונתי לשנות כוס השני, ובכן הנני מסתפק אם הברכה עולה על כוס זה או לא. ומצונו בעל הספור שאז בשמעו הדברים האלה יוצאים מפי רבי ישראל מאיר, עמד נדהם ומשתומם מולו, האם זהו אותו העובר ישראל מאיר מפרסם לשמחה בכל הסביבה, ועכשיו עומד לנגדי כיהודי גרא וחרד ושלם עם אלקיו הגזיר ומדקדק בכל סעיף קטן של השלחן ערוך, ועוד מקים מאמר חז"ל "מאן דבעי למהוי חסידא לקים מלי דברכות" (בי"ק דף ל) והתפעל מאד מעצם כחה של תשובה שיוכל איש כזה להפך עורו ולהשתנות לטובה מן הקצה אל הקצה ולהתעלות למדרגה געלה כזו, והוכיח סופו על תחלתו שכל צמלו ויגיעו של רבי יצחק ברייטער (אשר כל הערה געלה למאמציו) לא היה לריק וכל פעלו ומרצו וכחו שהשקיע באיש הזה הצמיחה כנפים ונשא פרי לשם ולתפארת ונתקדש שם שמים בכל סביבותיו על ידי פעלתו הברוכה, וכידוע מספרי הקדושים שעם נשמות פאלו מתפארת השכינה הקדושה לפני הקדוש ברוך הוא "חזו במה ברא קאטינא לגבד" וכל זה הודות לפחות הנפשיים החזקים של רבי יצחק ברייטער שקבלם מתוך שקידתו על ספרי מוהר"ן מברסקלב אשר משם שאב חמר למכביר בעניני אמונה ותשובה ובטחון וכו' וגם שפה ברוחה ונעימה ולשון למודים לדבר על לב האנשים תועים וטועים (ואפלו מסוגו הגרוע של ישראל מאיר הפחח הפרחק) ולהחזירם למוטב ולהשיבם אל אביהם שבשמים.

קצת נחזר להפרשה המבישה של בנו "לייבל", כאמור לעיל בספור החליט לייבל להמיר דתו, ולכן התמסר עצמו לדין הפמרים והכנס תחת שמירה קפדנית למנוח גדול בעירה בומבליץ (וואמוועליץ) הסמוכה לנלנצ'וב, ושם היה סגור ומסוגר אין יוצא ואין בא, חבריו הודיעים של לייבל אף שגם הם בעצמם היו ריקים ופוזזים במעלליהם המשותפים מכל מקום נדחמו מאד למשמע אונם על מעשה הפזיזות של לייבל בהקמת דתו, ולא יכלו לעכל צעדו השפל והמחפיר הזה אשר הנחית עליהם מהלומה קשה במפתיע, מבלי להתיעץ אתם בקל ויכל ואף לגלות להם שמיך דבר מהו דבר המניעו להמפנה החד הזה שעומד לחולל במשכת חייו, אך מה יכלו לעשות לו אחרי אשך נעלם מאתם בפתאומיות פזו שלא השאיר אחריו עקבות שיוכלו למצאו, עד שנודע להם דבר המצאו במנוח סגור, וממילא קצרה מלהשיגו.

בעבר חצי שעה לערך להיותו במנוח וכבר עבר כל המוכנים ותהליכי השמך, הלך פעם בחברת פמרים לערך קניית בשוק, והנה פגשו אותו חבריו ומיד נגשו אליו מן הצד והוכיחו אותו על פגיו וידברו אליו קשות, האם בשביל ללכת אחרי שרירות לבך ולספק תאונתך בנשואי נכרית רחמנא לצלו היית צריך להחליף את הכתנת ולהשתמד, מדוע לא ספרת לנו מאשר מתרחש בלבך בנדון זה והיינו באים לעזרך בהתלבטותיך ובמבוכותיך ומספקים על נקלה תאות לבך ללא צורך באבוד עשתונותיך עד כדי נתוק וחדות וחרבותך אתנו? אולם לתמהונם הרב ענה להם בשלילות, שבשבילם הוא אבוד והוא כבר אחר מעשה ההשתמדות ואי אפשר לו לשוב ולחזר אחורנית, ואין להם מה לדבר אתו יותר בזה, וכך נפרד מהם, חבריו נשארו עומדים נדהמים ונכלמים מלייבל המשמד אשר נוכחו לדעת כי דבריהם נפלו על אזנים אטומות והוא עומד במריו ובקשיות ערפו, ובזדון מעל בחברת ידידיו הטובים ביותר, ופנה להם ערוץ בצורה מבישה כזאת, אשר גרם להם מפח נפש והכאיב להם מאד, ומזה שכןעו שאין עוד שום פתח תקנה להוציאו משם וישתק הקשור בינו וביניהם לנצח ויאבד מתוך הקלה.

ברם אהד שלא אבד אמונתו ותקוהו וחפש עצות להפגש עם לייבל המשמד ולהחזירו לחיק המשפחה היה רבי יצחק ברייטר, אשר מתוך נסיונו העבר אצל אביו רבי ישראל מאיר הבעל תשובה, ראה בעליל שייגיעו ועמלו בו לא היה לריק כלל וכלל, ופעלתו הניבה פרות פמספר לעיל, ובכך הצלחה רבה זו הפיחה בקרבם זיק של תקנה שגם אצל בנו המשמד יוכל לחולל נפלאות בלח אמונתו ובטחונו בו ויתברך הצופה לרשע והפך בהצדקו ורוצה בתשובת רשעים וכו' ובחשבו על הצלתו של לייבל הבין שרק חבריו לשעבר יכולים לשמש לו חוט המקשר היחידי לפגישתו עמו. ואמנם באחד הימים נתראה רבי יצחק עם חבריו, והביא בפניהם משאלתו ושאיפתו לבוא במגע אתו, בקשה מוזרה זו עוררה תמהון רב בפני החברים והוקשה ליהודי מסוגו של רבי יצחק עם משמד כזה אשר נתק עצמו לגמרי מחיק יהדותו, אולם בהמשך שיחתו עמו נתרשמו מפניו בהקרתם בו כאיש חשוב פקח ומשכיל ובעל השפעה ושכנוע, ולכן מתוך הערכה והערצה לאישיותו נעותרו לבקשתו בהבטחתם למסר לו מדי פעם אינפורמציה בנוגע לתנועותיו של לייבל, וממם נודע לו שהוא עזב כבר את המנוח והוא מתהלך כבר באפן חפשי ברחובות העיר.

ויהי היום, וחבריו הודיעו לרבי יצחק שלייבל מבקר כמעט בכל יום בגן העיר הגדול אשר בנלנצ'וב ומבילה שם כמה שעות, מובן שלא היה קץ לשמחתו של רבי יצחק בבשורה מיחלת זו, ואף שלא ידע מראש כמה יצליח בפגישתו ואיך יפל דבר מפל מקום גדול בקרבם זיק של תקנה שאכן יתגשם מטרתו ויתשוקתו הנכספת זמן כה רב, ומבלי לחשב הרבה הלך בצעדים בטוחים לכוון גן העיר ולאשרו מצא שם את לייבל יושב על אחד הספסלים, ובלי החסוס נגש אליו ושאל בשלומו וסבר פנים זכות ובידידות רבה פאלו לא קרה אתו שום דבר, לייבל זה הכה בתדהמה גדולה למראה עיניו שיהודי חרדי עם זקן ופאות כרבי יצחק מדבר אליו בנעימות וידידות פזו, ועוד יותר נשגבנים מרבי יצחק אשר בתור תושב נלנצ'וב שיהודייה הם מתי מספר לא ידע כלל שהוא לייבל כבר המיר דתו ונתק כל קשר עם היהודים? ובכל ההופעה והשאלת שלום הפתאומית והידידותית של רבי יצחק שלא התכוון להם כלל לייבל המשמד, עשתה עליו רשם פביר וחוללה בקרבם מהפכה זעירה והחליט גם הוא להשיב שלום לרבי יצחק ולהתנהג אתו פאלו לא קרה דבר, וככה נכנסו שניהם בשיתה ממשכת בנושאים וענינים שונים שיש בהם שפה משתפת, בגמר השיחה הזמן אותו רבי יצחק להפגש שנית למחרת באותו המקום, ולייבל זה המתוך סקרנות מאפקת מה רוצה ממנו בשיחותיו השונות נעטר להזמנתו למרות אי נעימותו והרגשתו המוזרה המוצאו במחצתו של יהודי, למחרת נפגשו שוב וגם הפעם נסקה שיחתו וההירה של רבי יצחק על ענינים וספורים מענינים, בסוף שיחתם העלה שוב רבי יצחק משאלתו על פגישה נוספת, וככה נפגשו כמה פעמים ושוחחו כבר ביותר ידידות והתענינות, ולאט לאט נלעם הליכותיו אתו התחיל רבי יצחק לרכש את לבו, וכך נוצר ביניהם מין קשר פנימי הדוק, עד שלייבל החל לראות בו איש אמונים חכם ופקח ועשיר בחקמת חיים וכדאי להתנדד אתו כדי ללמד ממנו הרבה חכמה ותיבונה בתהליכות החיים, ובסבובים פאלו הצליח רבי יצחק לחדר לתוך מפתחי לבו ולפרט על נימי נפשו עד שנגע בנקדה העדינה של עזיבתו מקור מוצאו ואמונת אבותיו, ואז העלה והעביר על פניו תמונה שחורה וקודרת מהשאל שחתית שהוא מצוי בה כעת, באשר הלק חלב בורות נשפכים ולהקרות עצמו ממקור החיים הנצחיים, ומה גדול פשעו וחסאדו ומעלו באלהים חיים, והעול העצום שבצע נגד אבותיו ועם ישראל אשר חרץ ונזר פליו ואבדו על כל דורותיו, ומה בצע כי החליף דתו ומכר נפשו ונשמתו להשטן בעד נזיד עדישים למען תענוגי פשר מדמיים הבלי עולם הזה תמורת הענג הנפלא שבעולם הגמול והכלו טוב אשר אין קץ לאשר המקנה בעתיד להנות מזיו השכינה לעולמי עד וכו'.

ובטוב טעם ודעת החל להסביר לו רבי יצחק מעין אותם הדברים הטובים ששוחח עם אביו בעת פגשו אותו לראשונה לפני שובו ליהדותו, אלא הפעם אצל בנו לייבל הדגיש בפניו עוד יותר באריכות ההבדל העמק בין קדשת ישראל לעמים במהות ואיכות, ועבדא קימת זו כי נכרי המתגיר הופך ליהודי לכל דבר, אבל יהודי המשמד חס ושלום יהיה מי שיהיה אם הוא רק נולד יהודי כבר אינו יכול להקפד לנכרי ולהחליף נשמתו היהודית בשום אפן שבעולם ולא יעזר לו שום פעלה להסיר יהדותו ממנו, וכל חקי התורה והמצוות שקבלו ישראל מפי הגבורה חלים עליו כל ימי חייו בין לשכר בין לענש, "כי קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל כלל חד הוא". ואין השם יתברך רוצה בנתוק הקשר של החוט המשלש הזה, ועל כן ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, ודרכי התשובה פתוחים לפניו תמיד, והוא ברחמיו יתברך פותח יד בתשובה לקבל פושעים וחסאים, ומתשובת הרשעים להנדהים האלה נתגדל ונתקדש שמו הגדול ויתברך יותר ויותר, וכמובא בלקוטי מוהר"ן בשם ה"הר הקדוש על יתרו, בשעה שאמר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים". (אחרי שעבר כל מיני עבודה זרה שבעולם) אז נתעלה ונתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא, וכך זה היה מגדל רחמינותו וחינינותו ויתברך על עם סגלתו עם הנבחר מכל העמים כי יעקב בחר לו ית, ועל הזכיה הגדולה הזאת שגפל בחלק ה' עמו קבעו חכמינו ז"ל לברך בכל יום ברפת הודאה מיחדת "שלא עשני גוי", וכן ברפת "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

וכן הראה לו רבי יצחק נוכחות שכל צעדו היה רק מחמת האוש של אביו ושלו הנובע מחסר הדיעה וההפכה בכל הדברים הנ"ל ולכן אפס תקנותם שפבר אין לו דרך חזרה לשוב לאמונת אבותיו ולבנות בית בישראל, אבל בעת ששמע כבר הפרק חשוב באמונת ישראל וכחה של תשובה, אם כן כל מעשה השתמדותו בטל ומבטל פחרס הנשבר

